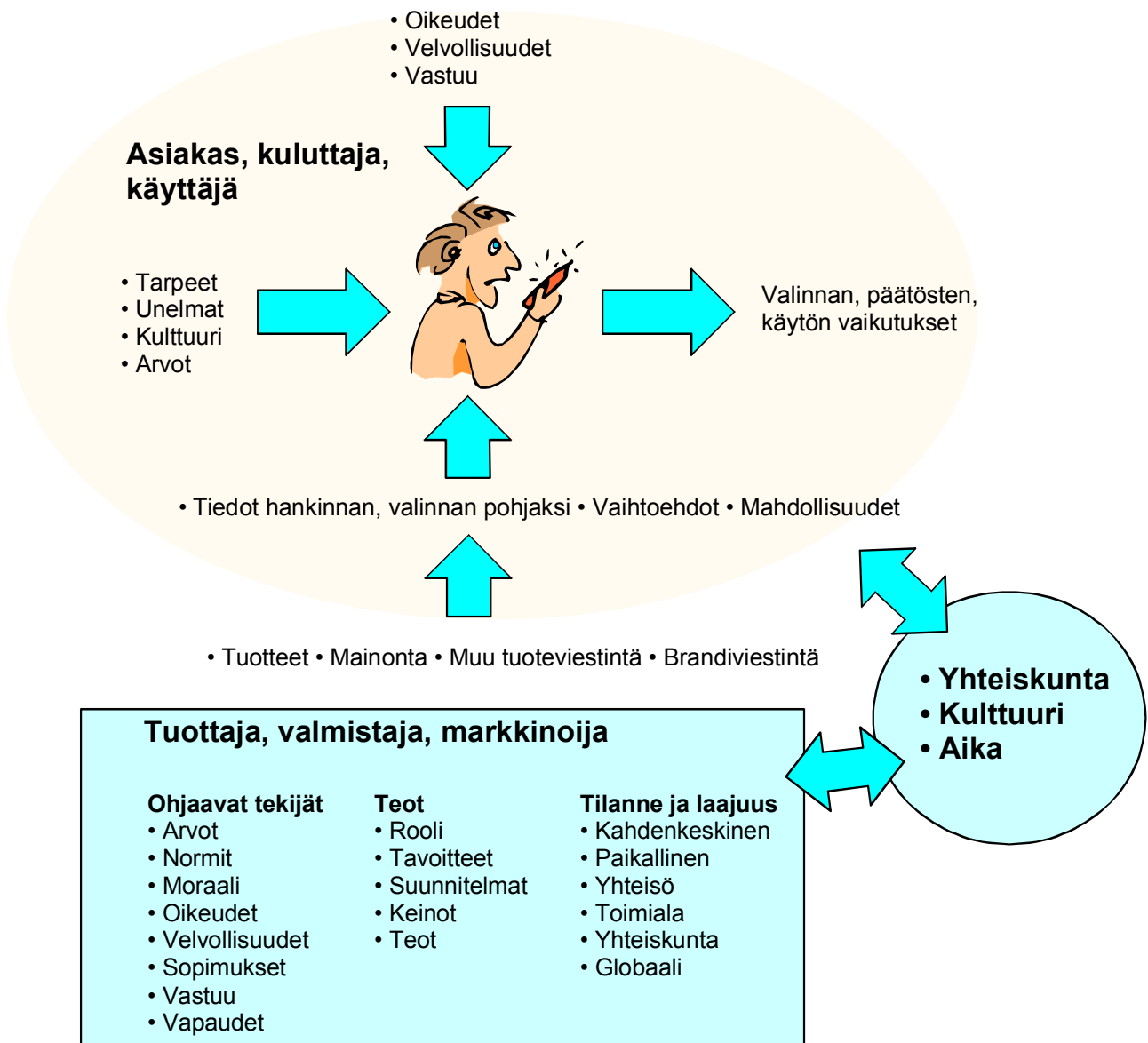

Tuotteiden, palvelujen ja järjestelmien eettisyyden tarkistuslista

Tarkistuslistaa käytetään tuotteiden, palvelujen ja järjestelmien (jatkossa ”tuotteiden”) eettisen arvioinnin tukena. Tuotteiden eettisyyden lähtökohdat ovat kuluttajansuojassa, tuoteturvallisuudessa, liike-elämän moraalissa ja eettisissä toimintatavoissa. Näiden tekijöiden arviointi – ja siitä johdetut toimenpiteet – auttaa pienentämään innovatiivisten tuotteiden tuotteistuksen riskiä. Tarkistuslistan tärkein tarkoitus on toimia keskustelun jäsentämisen apuna esimerkiksi tuotekonseptin katselmoinnissa ja riskikartoituksissa. Tarkistuslistan kysymyksissä ei ole ennalta määritetty, onko vastaus ”Kyllä” positiivinen vai negatiivinen vastaus. Kysymysten filosofia on käydä läpi onko kaikki asiat otettu huomioon? – niiden tulkinta riippuu aina kulloisestakin tuotteistustilanteesta.

Tuote-etiikan asetelma	2
Valmistajan toiminta	3
Tuoteidea ja tuotekonsepti	3
Toimiiko valmistaja ja markkinointiyhtiö toimialan pelisääntöjen mukaisesti	3
Tuotekehitys	4
Asiakasnäkökulma.....	4
Saako asiakas, mitä luvataan?.....	4
Saako asiakas, mitä odottaa?	5
Sopiiko tuote käyttäjille?.....	5
Onko tuote haitallinen?.....	6
Onko tuote hyvinvointia edistävä?.....	6
Tukeeko tuote kohderyhmän arvoja?.....	7
Kuluttaja-tuottajasuhde.....	7
Yhteisönäkökulma	7
Haittaako tuote toiminnallaan muita ryhmiä?	7
Tukeeko tuote yhteiskunnan yleisiä, neutraaleja arvoja?.....	7
Globaali vastuu.....	8
Yhteenveto – tästä eteenpäin.....	8

Tuote-etiikan asetelma

Valmistajan toiminta

Tuoteidea ja tuotekonsepti

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Onko tuotteen olemassaololle mielekkäät perustelut? (Mitkä?)	☐	☐	☐
Onko tuotteella vastustajia? (Miksi?)	☐	☐	☐
Millaiset tavoitteet yrityksellä on tuotteen suhteen? Millainen on visio tuotteesta?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Toimiiko valmistaja ja markkinointiyhtiö toimialan pelisääntöjen mukaisesti

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Mitkä ovat yrityksen unelmat?	☐	☐	☐
Pyrkiikö yritys turvaamaan oman toimeentulonsa sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä?	☐	☐	☐
Noudattaako yritys yleisiä, sovittuja ja myös kirjoittamattomia pelisääntöjä?	☐	☐	☐
Noudattaako valmistaja yleistä ammatti-etiikkaa?	☐	☐	☐
Tiedostetaanko yrityksessä omat vastuut, velvollisuudet ja oikeudet?	☐	☐	☐
Onko yrityksellä määritellyt arvot?	☐	☐	☐
Näkyvätkö arvot tekoina, vai ovatko ne sanahelinää?	☐	☐	☐
Onko yrityksellä käytännöllinen eettinen ohjeisto?	☐	☐	☐
Noudatetaanko sitä käytännössä?	☐	☐	☐
Onko yrityksellä valmiudet huolehtia velvollisuuksistaan ja oikeuksistaan (suunnitelmat, toimintaprosessit, resurssit jne.)?	☐	☐	☐
Kohdellaanko kaikkia asiakkaita tasapuolisesti ja tasa-arvoisesti?	☐	☐	☐
Käyttääkö tuote väärin valmistajan hallitsevaa markkina-asemaa?	☐	☐	☐
Hyödynnetäänkö tuotteessa intellektuaalisia oikeuksia oikeudenmukaisesti?	☐	☐	☐
Jaetaanko tuotteen myymisestä koituva hyöty oikeudenmukaisesti eri osapuolten kesken?	☐	☐	☐
Ovatko eettiset periaatteet yhtenäiset kaikilla (mahdollisen) yritysverkon osapuolilla?	☐	☐	☐
Voiko kaikkiin osapuoliin luottaa?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Tuotekehitys

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Perustuuko tuotekehitys selvitettyihin, todellisiin ja kestäviin tarpeisiin?	☐	☐	☐
Tietääkö tuotekehitys, millaisten ilmiöiden kanssa ovat tekemisissä?	☐	☐	☐
Onko tuotteen kehittämissä sovellettu asiakas- ja käyttäjäsuuntautuneita ajattelu- ja toimintamalleja?	☐	☐	☐
Ovatko käyttäjät osallistuneet tuotteen suunnitteluun?	☐	☐	☐
Onko tuotekehityksessä tarkasteltu koko elinkaarta?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Asiakasnäkökulma

Saako asiakas, mitä luvataan?

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Annetaanko tuotteesta oikea kuva markkinointiaineistossa ja mediaviestinnässä?	☐	☐	☐
Onko valmistaja selvittänyt lupauksen taustat ja realistisuuden, vai onko kyse uskosta?	☐	☐	☐
Onko tuotteesta saatavana riittävät tiedot hankinnan ja käyttöönoton pohjaksi?	☐	☐	☐
Onko valmistaja avoin tuotteen puutteiden ja ongelmien suhteen?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Saako asiakas, mitä odottaa?

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Onko tuote turvallinen omistaa ja käyttää?	☐	☐	☐
Onko tuote riittävän luotettava ja helppo käyttää?	☐	☐	☐
Onko tuotteen tekninen laatu ja kestävyys odotusten mukainen?	☐	☐	☐
Pilaantuuko tuote helposti?	☐	☐	☐
Annetaanko tuotteelle lainsäädännön vaatimukset ylittävä takuu?	☐	☐	☐
Voiko tuotetta käyttää vahingossa väärin?	☐	☐	☐
Onko tuote altis sabotaasille?	☐	☐	☐
Onko tuotteen käyttöikä riittävä?	☐	☐	☐
Liittyykö siihen piilokustannuksia?	☐	☐	☐
Onko tuotteessa "rahastuksen maku"?	☐	☐	☐
Ovatko käytönaikaiset kustannukset suhteessa kohderyhmän mahdollisuuksiin?	☐	☐	☐
Sitooko tuotteen valinta asiakkaan johonkin teknologiaympäristöön (muut tuotteet, varustetyypit, käyttöjärjestelmä)?	☐	☐	☐
Onko vaarana, että omistussuhteesta tulee lyhytaikainen (uusi teknologia ei vakiinnukaan, tuote on heti vanhanaikainen, sille ei saa tarvikkeita tai palveluja; tuote perustuu infrastruktuuriin, joka poistuu pian käytöstä)?	☐	☐	☐
Tarjotaanko tuotteelle tukea pitkäjänteisesti, riittävän pitkän ajan?	☐	☐	☐
Onko tarjottu tuote paras ratkaisu asiakkaan ongelmaan? Kerrotaanko asiakkaalle muista mahdollisuuksista?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Sopiiko tuote käyttäjille?

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Sopiiko tuote kaikkien potentiaalisten käyttäjien käyttöön (valtaväestö, lapset, vanhukset, rajoitteiset)?	☐	☐	☐
Voiko tuotetta käyttää kaikissa tarkoituksenmukaisissa ympäristöissä ja olosuhteissa ilman häpeää tai pelkoa?	☐	☐	☐
Onko käyttäjillä olemassa tai hankittavissa kaikki tarvittavat valmiudet ja muut käytön edellytykset?	☐	☐	☐
Onko tuotteen käyttö tehty mahdollisimman helpoksi?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Onko tuote haitallinen?

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Liittyykö tuotteeseen tapaturmanvaaroja?	☐	☐	☐
Liittyykö tuotteeseen aineellisten vahinkojen vaaroja?	☐	☐	☐
Liittyykö tuotteeseen ympäristövahinkojen vaaroja?	☐	☐	☐
Voiko tuotteen toimimattomuus keskeyttää tai estää asiakkaan toimintaprosessin?	☐	☐	☐
Liittyykö tuotteeseen pelkoja?	☐	☐	☐
Altistaako tuotteen omistaminen tai käyttö asiakkaan väkivallan tai ryöstön uhalle?	☐	☐	☐
Onko tuote altis varkaudelle tai luvattomalle käyttöönnotolle?	☐	☐	☐
Voiko varkaudesta tai luvattomasta käytöstä aiheutua vaikeuksia omistajalle?	☐	☐	☐
Onko vaarana negatiivinen, stressaava tuotesuhde?	☐	☐	☐
Kunnioittaako tuote yksityisyyden suojaa (käyttäjien haluamassa määrin)	☐	☐	☐
Voiko tuotteeseen jäädä vaarallisella tavalla "koukkuun" (vrt. huumeet, pelit)	☐	☐	☐
Sitooko tuote asiakkaan hankalaan liikesuhteeseen (esimerkiksi kallis tai yksipuolisesti määritelty)?	☐	☐	☐
Pakottaako tuotteen käyttö käyttäjän sellaisiin toimintatapoihin, jotka eivät hänelle sovi?	☐	☐	☐
Kaventaako tuote, sen käytön ehdot ja sopimukset, käyttäjän toimintamahdollisuuksia ja oikeuksia?	☐	☐	☐
Muuttaako tuote, joka on hankittu hyötyä varten, samalla käyttäjän asemaa yhteisössä? Onko sillä negatiivisia vaikutuksia?	☐	☐	☐
Lisääkö tuote ihmisten eriarvoisuutta tai epätasa-arvoa?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Onko tuote hyvinvointia edistävä?

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Syntyykö käyttäjän ja tuotteen välille positiivinen suhde?	☐	☐	☐
Tukeeko tuote asiakkaan "elämän laatua"?	☐	☐	☐
Tukeeko tuote sen käyttäjien kehittymistä (tietojen ja taitojen oppiminen, asioiden käsitteellinen ja käytännöllinen hallinta jne...)?	☐	☐	☐
Lisääkö tuote käyttäjän toimintamahdollisuuksia, vapautta ja riippumattomuutta?	☐	☐	☐
Tukeeko tuote käyttäjien asemaa yhteisössä?	☐	☐	☐
Poistaako tuote jotain epäkohtia?	☐	☐	☐
Onko tuotteessa sekä rationaalista hyötyä, että nautintoa ja hyvää oloa tuottavia piirteitä?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Tukeeko tuote kohderyhmän arvoja?

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Tukeeko tuote kohderyhmän arvoja?	☐	☐	☐
Onko kohderyhmien arvot ja arvostukset selvitetty? Miten luotettavasti?	☐	☐	☐
Sopiiko tuote kohderyhmän elämäntapoihin?	☐	☐	☐
Viestiikö tuote käyttäjien eettisistä periaatteista oikeita asioita?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Kuluttaja-tuottajasuhde

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Ovatko kuluttaja-markkinoija-valmistaja-ketjun periaatteet ja pelisäännöt kaikkien osapuolten kannalta toimivat ja odotusten mukaiset?	☐	☐	☐
Onko kuluttajilla jotain syytä olla luottamatta valmistajaan ja tuotteeseen?	☐	☐	☐
Onko kuluttajilla kanavat palautteen antamiseen ja muuhun kommunikointiin tuottajan kanssa?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Yhteisönäkökulma

Haittaako tuote toiminnallaan muita ryhmiä?

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Voiko tuotetta väärinkäyttää haitan tai vaaran tuottamiseksi muille, sabotaasiin?	☐	☐	☐
Häiriöt muille henkilöille (esimerkiksi julkisilla paikoilla, kerrostaloissa)?	☐	☐	☐
Muiden väestöryhmien halventaminen tai pilkkaaminen?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Tukeeko tuote yhteiskunnan yleisiä, neutraaleja arvoja?

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Onko tuote yhteiskunnan virallisten normien mukainen?	☐	☐	☐
Onko tuotteessa piirteitä yhteiskuntavastuusta?	☐	☐	☐
Onko tuote ympäristöystävällinen (kierrätettävyys, haitat ympäristölle, motorisoitujen kulkuvälineiden ja laitteiden käyttö)?	☐	☐	☐
Muut? (Huom! Käyttäjien elämäntapojen moralisointiin ei pidä tässä mennä – se olisi epäeettistä...)	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Globaali vastuu

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Tukeeko tuote kestäväää kehitystä?	☐	☐	☐
Tukeeko tuote alueellista kehittymistä (osaaminen, teknologia, kulttuuri...)	☐	☐	☐
Tukeeko tuote alueellista liiketoimintaa (palveluntarjonta, lisäarvotuotteet, huoltopalvelut jne...)	☐	☐	☐
Sopiiko tuote paikallisiin kulttuureihin ja tukee niiden hyviä ominaispiirteitä?	☐	☐	☐
Sovelletaanko kaikilla markkina-alueilla yhtä korkeita eettisiä periaatteita?	☐	☐	☐
Hyödyntääkö tuote joidenkin maiden lainsäädännön porsaanreikiä?	☐	☐	☐
<i>Muuta, mitä?</i>	☐	☐	☐

Yhteenvedo – tästä eteenpäin

Tuotteen parhaat puolet eettisestä näkökulmasta:

Tuotteen huonoimmat puolet eettisestä näkökulmasta:

Tärkeimmät kehittämiskohteet:
